

GRADSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA KOPRIVNICA

<http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/>

Predlagatelj:

Snježana Tišljarić, ravnateljica vrtića 'Vrapčić', Drnje

Obrazloženje:

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, svojim mnogobrojnim uslugama i programima kontinuirano doprinosi ostvarenju pristupa kvalitetnom odgoju i obrazovanju za svako dijete, a jedna je od rijetkih knjižnica u Hrvatskoj i svijetu koja kontinuirano javno zagovara prava romske djece u odgoju i obrazovanju.

Cilj programa koje za Rome provodi Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica je integracija u život lokalne zajednice i društva u cjelini putem knjižničnih aktivnosti te senzibilizacija ne-romskog stanovništva na potrebe Roma. Knjižnične aktivnosti su integracijskog karaktera, tj. istovremeno okupljaju romsku i neromsku djecu i mlade. Aktivnosti koje se provode na susretima u knjižnici usmjerene su na razvijanje međusobnog razumijevanja i tolerancije, a zasnivaju se na učenju o romskoj kulturi, jeziku i vrijednostima, slušanju romske glazbe, upoznavanju s dječjim pravima te pričanju priča na romskom i hrvatskom jeziku.

Uz sva nastojanja da se Rome učini ravnopravnim građanima, postoji neusklađenost između zakona i njihovog provođenja, na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. Uključivanje Roma u društvo nije moguće samo institucionalno. S obzirom na tradicijske elemente koji se razlikuju kod Roma i domicilnog stanovništva, ne može se na isti način uključivati u društvo Rome kao što je slučaj s ostalim manjinskim zajednicama. U Hrvatskoj je velik dio pripadnika romske zajednice neobrazovan, pa čak i nepismen. Ta visoka razina neobrazovanosti smanjuje im mogućnosti zapošljavanja i poboljšanja životnih uvjeta. Romska djeca uskraćena su već na početku školovanja jer dolaze iz siromašnih i neobrazovanih sredina. Često su izložena predrasudama i stereotipima, a pored toga najčešće ne govore dobro hrvatski jezik. Problem je tim veći kada učitelji ne znaju njihov jezik, a kod kuće nema nikoga tko bi im pomogao u učenju. U ovom slučaju knjižnica podupire obrazovanje, cjeloživotno učenje i svrsishodno korištenje slobodnog vremena te služi kao kulturno središte koje pruža informacije i socijaliziranje s ostatkom lokalne zajednice.

Od 2000. godine ova knjižnica provodi programe s ciljem senzibiliziranja šire javnosti o potrebama Roma te populariziranja vrijednosti romske kulture i jezika. Program širenja međukulturalnog razumijevanja i tolerancije zasniva se na vrijednostima koprivničke Knjižnice da u širenju dostupnosti izvora znanja i informiranja na različitim medijima za potrebe obrazovanja, cjeloživotnog učenja i razonode bude knjižnica otvorena svim građanima grada Koprivnice i Koprivničko-križevačke županije. Ove vrijednosti izražavaju slogani «pismenost za sve» i «knjižnica otvorena svima». Program se u početku, 2000. godine, sastojao od izložbi knjižnične građe tematski vezanih uz obilježavanje 8. travnja, Svjetskog dana Roma. Od 2003. godine započela je intenzivnija djelatnost na programima kojima je cilj socijalna inkluzija, tj. uključivanje depriviranih i marginaliziranih grupa građana u život lokalne zajednice. Počelo se surađivati s romskom udrugom «Romane drama – Romski putevi» iz Zagreba (predsjednica Adaleta e Dinasi). U suradnji s ovom udrugom i osnovnim školama u Koprivnici i Koprivničko-križevačkoj županiji organiziran je niz kreativno-edukativnih radionica za djecu, a 2007.

godine formirana je specijalna knjižnična zbirka, tzv. Romska knjižna polica. Romskoj djeci posvećeni su također i ostali programi knjižnice – mogu koristiti računala, pisati zadaće u knjižnici i tu provoditi slobodno vrijeme, čitati časopise, a ponekad čak i knjige. Na taj način se potaknulo romsku djecu da posjećuju knjižnicu. Za razliku od prijašnjeg stanja, romska djeca postala su članovi knjižnice te je prepoznaju kao neugrožavajuće mjesto u kojemu su prihvaćena i dobrodošla. Trenutno je oko 50 romske djece učlanjeno u Knjižnicu.

Nakon višegodišnjeg organiziranja raznih aktivnosti kao što su računalni tečajevi, književni susreti, izložbe knjiga i dr., 2010. godine shvatilo se da podrška knjižnice obrazovanju nije potrebno samo romskoj djeci, već i njihovim učiteljima i drugom stručnom osoblju. Stoga je Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica samoinicijativno započela obrazovne programe u knjižnici, kojima je cilj jačanje kompetencija stručnjaka o kulturalnim i obrazovnim posebitostima romske populacije, osvještavanje lokalne zajednice na njihove probleme i pokretanje pozitivnih promjena u lokalnoj zajednici.

Svrha ove akcije i samoorganiziranja knjižničara, učitelja i drugih stručnjaka u lokalnoj zajednici putem usluga u knjižnici koje se pružaju Romima, trebao bi nadvladati jaz između škole i društvenih zahtjeva prema romskoj djeci koja dolaze iz slabije stojećih obitelji, s jedne strane, i djelomičnog ili nedovoljnog znanja koje posjeduju učitelji i knjižničari o njihovim potrebama.

Odgajatelji iz lokalnih dječjih vrtića, učitelji i stručni suradnici u školama, knjižničari, socijalni radnici, predstavnici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, predstavnici romskih udruga i predstavnici lokalne vlasti počeli su se sastajati u knjižnici na radionicama i okruglim stolovima. Svrha je da se podijeli znanje i iskustvo stručnjaka iz raznih područja lokalne zajednice. Od 2010. do 2015. održano je šest okruglih stolova.

Na Prvom okruglom stolu 2010. naglasak je stavljen na širenje svijesti u široj lokalnoj zajednici o teškom položaju marginaliziranog romskog naroda, osobito romske djece koja trebaju krenuti u osnovnu školu, s obzirom na to da ne znaju dobro hrvatski jezik, a i ostala znanja su im na nižem nivou od njihovih vršnjaka. Na Drugom okruglom stolu, 2011., naglašena je važnost uključivanja predškolske romske djece u obrazovni program. Željelo se osigurati iste preduvjete za svu djecu na početku školovanja. Na Trećem okruglom stolu, 2012., naglasak je bio na romskim pomoćnicima u vrtićima i školama, koji su neophodni kako bi se romska djeca kvalitetno uključila u obrazovni sustav. God. 2013. na Četvrtom okruglom stolu istaknuta je važnost međusektorske suradnje. God. 2014. na Petom okruglom stolu fokus je bio na dvjema temama - uvjetima stanovanja kao čimbeniku odrastanja romske djece te postignućima i izazovima u radu s romskom djecom u protekloj godini. Na kraju stručnog skupa sudionici su posjetili romsko naselje u Botovu te uvidjeli kako je romskoj djeci i njihovim roditeljima neophodno potrebna pomoć, prije svega općina u kojima žive, kako bi se izvukli iz začaranog kruga siromaštva. God 2015. na Šestom okruglom stolu fokus je bio na kvalitetnom uključivanju romske djece i njihovih roditelja u predškolski odgoj. Projekt VRAPČIĆ dječjeg vrtića Drnje pod nazivom „Paš p paš“ predstavljen na okruglom stolu, predstavljen je na državnoj Smotri projekata Odgoja za ljudska prava i demokratsko građanstvo Republike Hrvatske, u Zagrebu gdje su bili nazočni kao partneri i članovi Reyn mreže.

Od 2013. Knjižnica u suradnji sa školama i romskim udrugama organizira program kojim obilježava 5.11., Svjetski dan romskog jezika. Od 2014. Knjižnica je svojim bibliobusom počela posjećivati segregirana romska naselja u Žlebicu (Reka), Stiski (Đurđevac) i Autoput (Drnje-Botovo).

Za svoje programe osnaživanja pripadnike romske nacionalne manjine za sudjelovanje u društvenom, kulturnom i javnom životu radi smanjivanja socijalnog, obrazovnog i digitalnog jaza između pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na ostalo stanovništvo Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica dobila je domaće, te međunarodne nagrade i priznanja.

U 2013. godini Knjižnica je dobila nagradu neprofitne organizacije EIFL (Electronic information for libraries) - Knowledge without boundaries (<http://www.eifl.net>) kao jedna od pobjednica na međunarodnom natječaju za inovativne programe narodnih knjižnica koji pomoću korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije doprinose socijalnoj inkluziji u zajednici (<http://www.eifl.net/news/five-libraries-win-eifl-plip-award-social-inc>). Nagradu je dobila za svoj program „JUMP IN THE TRAIN FOR A BETTER WORLD: ICT Support to Roma people” - US\$ 1.500, koji financira Zaklada Billa i Melinde Gates. Nagrada je utrošena na pokretanje knjižničkog Internet cafea.

U 2014. godini Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica je dobila priznanje Američkog knjižničarskog društva za inovativne međunarodne knjižnične projekte u 2014. godini - The 2014 American Library Association (ALA) Presidential Citation for Innovative International Library Projects za svoj projekt pokretanja i organiziranja lokalne mreže podrške romskoj zajednici putem stručnog usavršavanja, dijeljenja znanja i iskustava stručnjaka različitih profila u suradnji s romskim udrugama i predstavnicima lokalne uprave i samouprave. Projekt In-house library training program supporting Roma people – the power of networking in local community jedan je od četiri nagrađenih projekta u 2014. godini.

U 2015. godini Knjižnica je nominirana za prestižnu UN-ovu WSIS nagradu (World Summit on Information Society Project Prize 2015.) za održivi razvoj informacijskog društva i to za program podrške Romima (više na: <http://www.itu.int/net4/wsis/stocktaking/en/Database/Search>).

Svojim programom inkluzije romske manjine koprivnička je knjižnica ove godine ušla i u knjigu preporuka za Europsku komisiju na temu Kulturna raznolikost i interkulturni dijalog (http://ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf).

Programi za Rome koprivničke knjižnice svoju međunarodnu valorizaciju knjižnica je dobila i uvrštavanjem u vodič 1001 libraries to see before you die (<http://1001libraries.wordpress.com/2014/08/17/name-of-the-library-public-library-fran-galovic-in-koprivnica-croatia/>).

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica brojnim uslugama i programima promovira kvalitetan odgoj i obrazovanje za svako dijete. Jedna je od rijetkih knjižnica u Hrvatskoj i svijetu koja kontinuirano javno zagovara prava romske djece u odgoju i obrazovanju, a svoju dobru praksu i iskustva u ovom radu prezentira na brojnim stručnim skupovima u zemlji i svijetu te u stručnim i znanstvenim publikacijama. Ujedno promovira u zemlji i inozemstvu mogućnosti knjižnica da budu „više od polica s knjigama“, kao javna mjesta koja svojom infrastrukturom (javnim financiranjem, zbirkama knjižnične građe, računalima i besplatnim pristupom internetu, stručnim i ljubaznim knjižničarima, brojnim suradnicima) podupiru kvalitetniji život svoje lokalne zajednice, prvenstveno u području obrazovanja, cjeloživotnog učenja, informiranja i kulture.